

Porównanie testów dla parametru proporcji w rozkładzie dwumianowym

Szymon Malec, Michał Wiktorowski

1. Wstęp

Niniejsza praca poświęcona jest przedstawieniu trzech testów dla parametru proporcji (prawdopodobieństwa sukcesu w próbie Bernoulliego) rozkładu dwumianowego. Dla pewnej realizacji zmiennej losowej $S \sim \mathcal{B}(n, p)$ rozważmy hipotezy:

- $H_0: p = p_0 = 0.5$
- $H_1: p \neq p_0 = 0.5,$

gdzie H_0 i H_1 są odpowiednio hipotezą zerową i alternatywną. Sprawdźmy ich poprawność przy użyciu trzech testów:

- testu opartego o **przedział Wilsona**,
- testu opartego o **przedział Cloppera-Pearsona**,
- testu opartego o **przedział Jeffreysa**,

na poziomie istotności $\alpha = 0.05$. Następnie porównamy wspomniane testy pod kątem mocy, aby odpowiedzieć na pytanie, czy można wyłonić wśród nich test jednostajnie najmocniejszy.

2. Test oparty o przedział Wilsona

Do konstrukcji przedziału wykorzystamy fakt, że rozkład dwumianowy można przybliżać rozkładem normalnym. Przyjmuje się, że przybliżenie to jest dobre, gdy $np > 5$, $n(1-p) > 5$ oraz wartość p jest bliska 0.5. Wartość oczekiwana S to $ES = np$, a odchylenie standardowe równe jest $\text{Std}(S) = \sqrt{np(1-p)}$, zatem dla pewnej zmiennej losowej $Z \sim \mathcal{N}(0, 1)$ możemy powiedzieć, że

$$\frac{S - np_0}{\sqrt{np_0(1 - p_0)}} \stackrel{d}{\approx} Z$$

pod warunkiem, że H_0 jest prawdziwa. Korzystając z tego, zapisujemy

$$P\left(-z < \frac{S - np_0}{\sqrt{np_0(1 - p_0)}} < z\right) \approx 1 - \alpha,$$

gdzie z jest kwantylem rzędu $1 - \frac{\alpha}{2}$ rozkładu $\mathcal{N}(0, 1)$. Podnosząc strony nierówności wewnątrz funkcji prawdopodobieństwa do kwadratu dostajemy

$$P\left(\frac{(S - np_0)^2}{np_0(1 - p_0)} < z^2\right) \approx 1 - \alpha,$$

a następnie rozwiązując ukrytą wewnątrz nierówność kwadratową względem p_0 otrzymamy

$$P(p_0 \in W) \approx 1 - \alpha,$$

gdzie

$$W = \left[\frac{S + \frac{1}{2}z^2}{n + z^2} - \frac{z}{n + z^2} \sqrt{\frac{S(n - S)}{n} + \frac{z^2}{4}}, \quad \frac{S + \frac{1}{2}z^2}{n + z^2} + \frac{z}{n + z^2} \sqrt{\frac{S(n - S)}{n} + \frac{z^2}{4}} \right]$$

nazywamy przedziałem Wilsona. Widzimy zatem, że przedział ten będzie zmieniać się w zależności od wartości S i jeśli hipoteza zerowa jest prawdziwa, p_0 będzie wpadać do niego z częstością zbliżoną do $1 - \alpha$.

3. Test oparty o przedział Cloppera-Pearsona

Oznaczmy kwantyl rzędu γ rozkładu $\mathcal{Beta}(\alpha, \beta)$ jako $b_\gamma(\alpha, \beta)$. Dla pewnej realizacji zmiennej S , przedział Cloppera-Pearsona przedstawia się w postaci

$$CP = \left[b_{\frac{\alpha}{2}}(S, n - S + 1), \quad b_{1 - \frac{\alpha}{2}}(S + 1, n - S) \right],$$

gdzie

$$P(p_0 \in CP) \approx 1 - \alpha$$

pod warunkiem prawdziwości hipotezy zerowej.

4. Test oparty o przedział Jeffreysa

Przedział ten definiuje się podobnie jak przedział Cloppera-Pearsona, z tą różnicą, że tutaj korzystamy wyłącznie z kwantyli rozkładu $\mathcal{B}(S + 0.5, n - S + 0.5)$. Dla pewnej realizacji zmiennej S ma on zatem następującą postać:

$$J = \left[b_{\frac{\alpha}{2}}(S + 0.5, n - S + 0.5), b_{1-\frac{\alpha}{2}}(S + 0.5, n - S + 0.5) \right],$$

gdzie

$$P(p_0 \in J) \approx 1 - \alpha$$

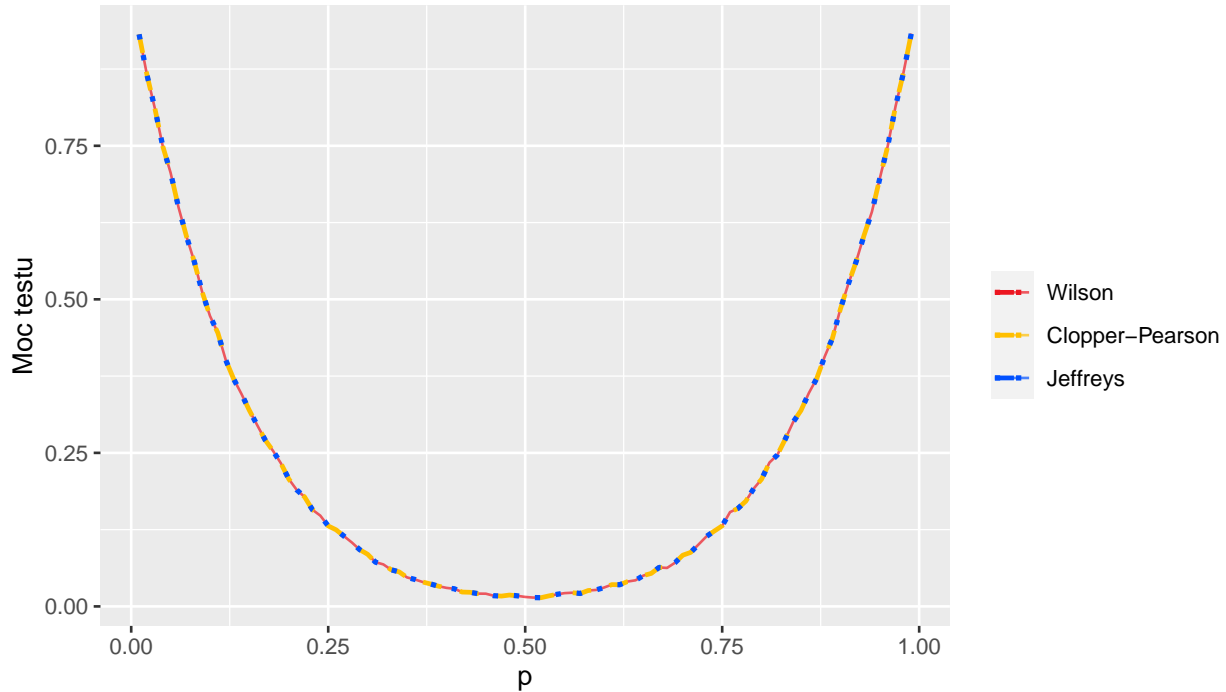
pod warunkiem, że hipoteza H_0 jest prawdziwa.

5. Porównanie testów

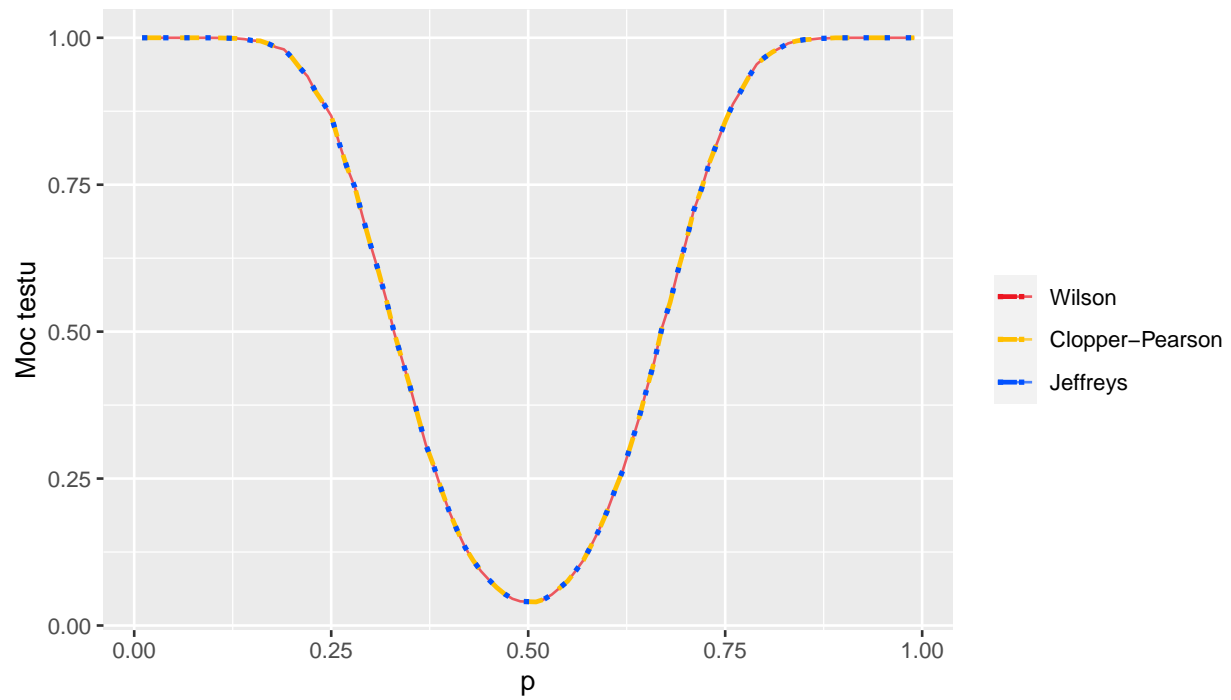
W powyższych sekcjach przedstawione zostały trzy różne sposoby na testowanie parametru p w rozkładzie dwumianowym. Odpowiemy teraz na pytanie, który z nich oferuje największą moc. W tym celu skorzystamy z metody Monte Carlo. Dla kolejnych wartości $p \in (0, 1)$ wykonujemy następujące kroki:

1. generujemy $N = 10\,000$ realizacji zmiennej losowej $S \sim \mathcal{B}(n, p)$,
2. dla każdego S z próbki testujemy hipotezę $H_0 : p = p_0 = 0.5$ na poziomie istotności $\alpha = 0.05$, przy pomocy wszystkich trzech testów,
3. dla każdego z testów zliczamy ile razy hipoteza zerowa została zaakceptowana i dzielimy tę liczbę przez N , co daje nam przybliżoną wartość mocy dla danego p .

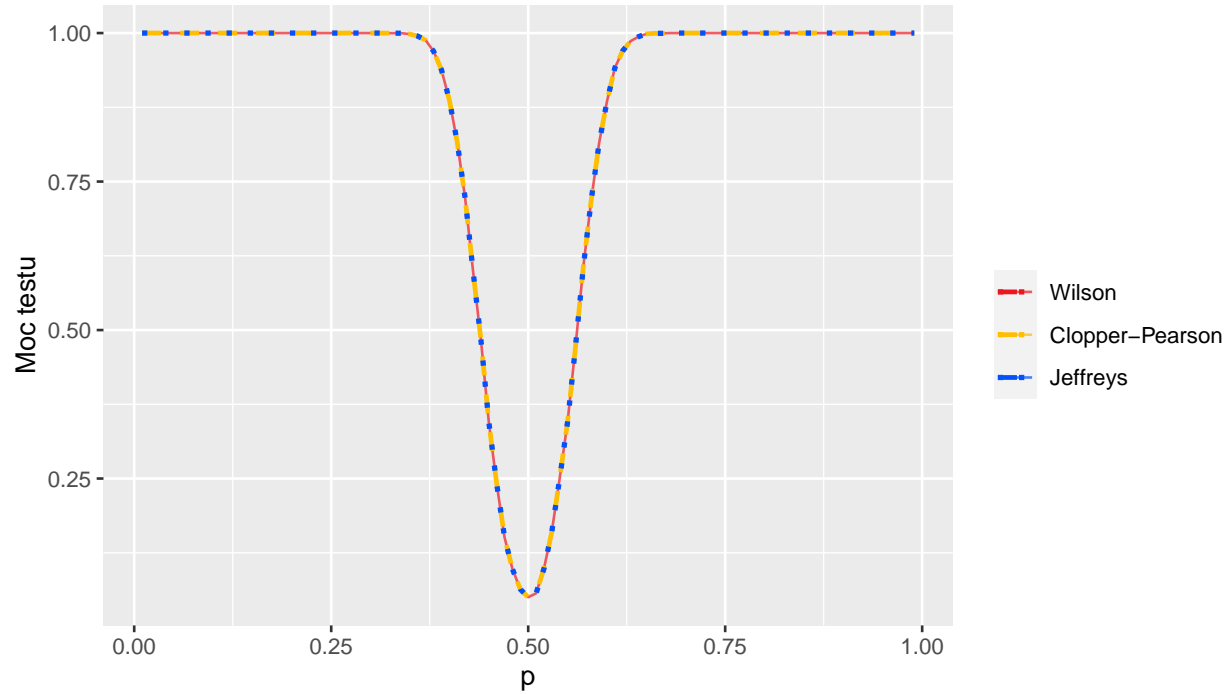
Porównanie mocy wykonamy dla $n \in \{7, 35, 250\}$.

Wykres 1: Wykres zależności mocy testów od parametru p dla $n = 7$.

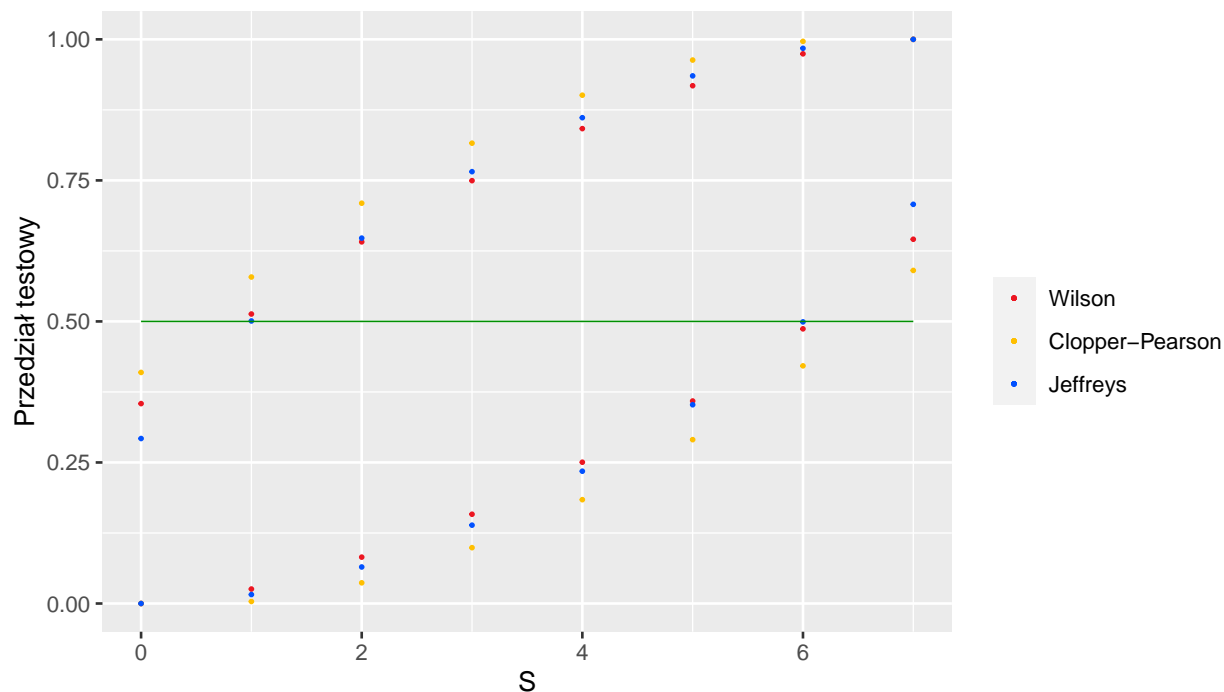

Wykres 2: Wykres zależności mocy testów od parametru p dla $n = 35$.

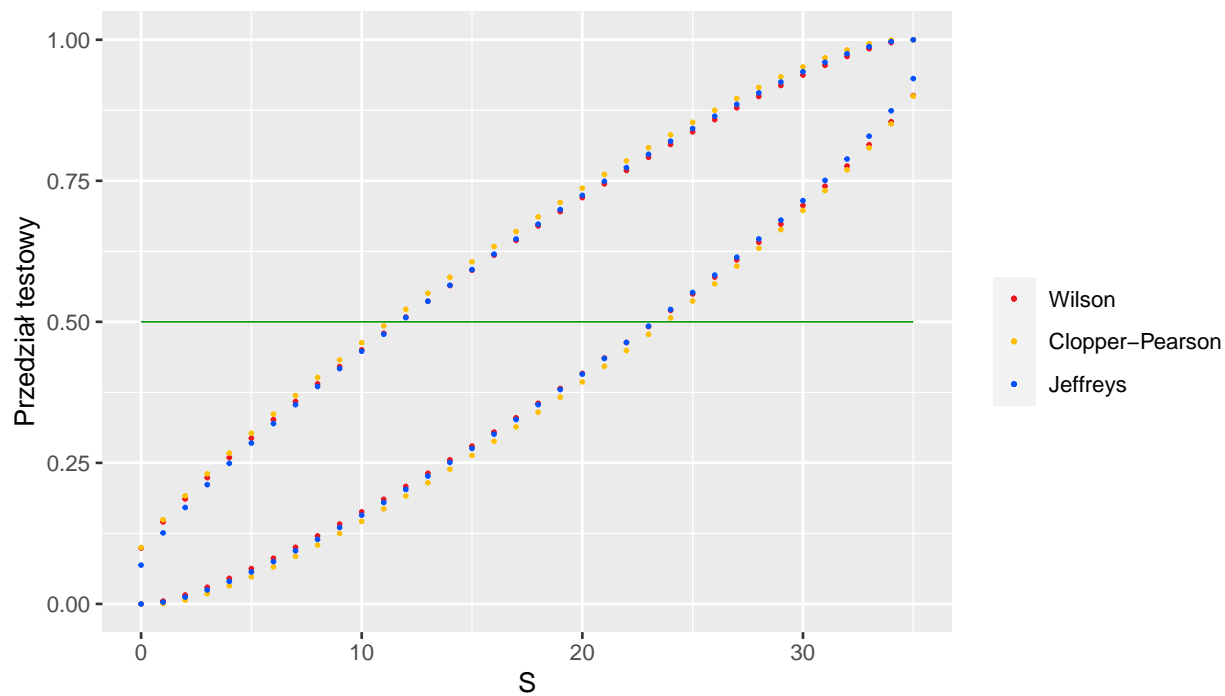
Wykres 3: Wykres zależności mocy testów od parametru p dla $n = 250$.

Na wykresach 1, 2 i 3 dostrzec można, że krzywe mocy testów dla każdego n wyraźnie się pokrywają. Jak się okazuje, wyliczone wartości mocy są identyczne dla wszystkich trzech testów. Wynik ten, na pierwszy rzut oka, może budzić pewne wątpliwości, jednakże jest on w pełni poprawny. Główną przyczyną takich samych wartości mocy jest to, że przeprowadzane testy dotyczą rozkładu dwumianowego, który jest rozkładem dyskretnym. Oznacza to, że zmienna $S \sim \mathcal{B}(n, p)$ przyjmuje ograniczoną liczbę wartości. Przykładowo dla $n = 7$, zmienna S przyjmuje jedynie wartości $0, 1, 2, \dots, 7$. Zatem w tym przypadku mamy 8 możliwych przedziałów.

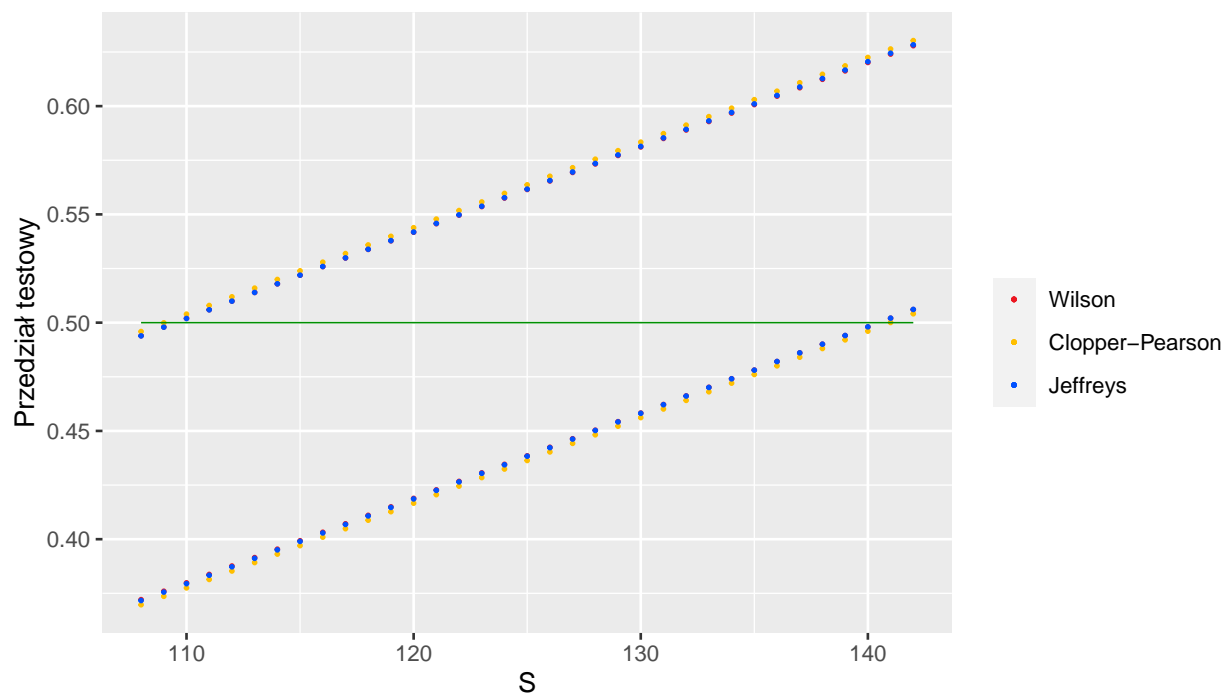

Wykres 4: Przedziały testowe w zależności od wartości S dla $n = 7$ z wartością $p_0 = 0.5$ oznaczoną zieloną linią.

Okazuje się, że gdy S przyjmuje wartości od 1 do 6, wszystkie z trzech testowych przedziałów zawierają wartość $p_0 = 0.5$, co prowadzi do akceptacji H_0 . Z kolei dla $S = 0$ i $S = 7$ wartość 0.5 nie wpada do żadnego z przedziałów (wykres 4). Stąd każdy z testów zachowuje się dokładnie tak samo.

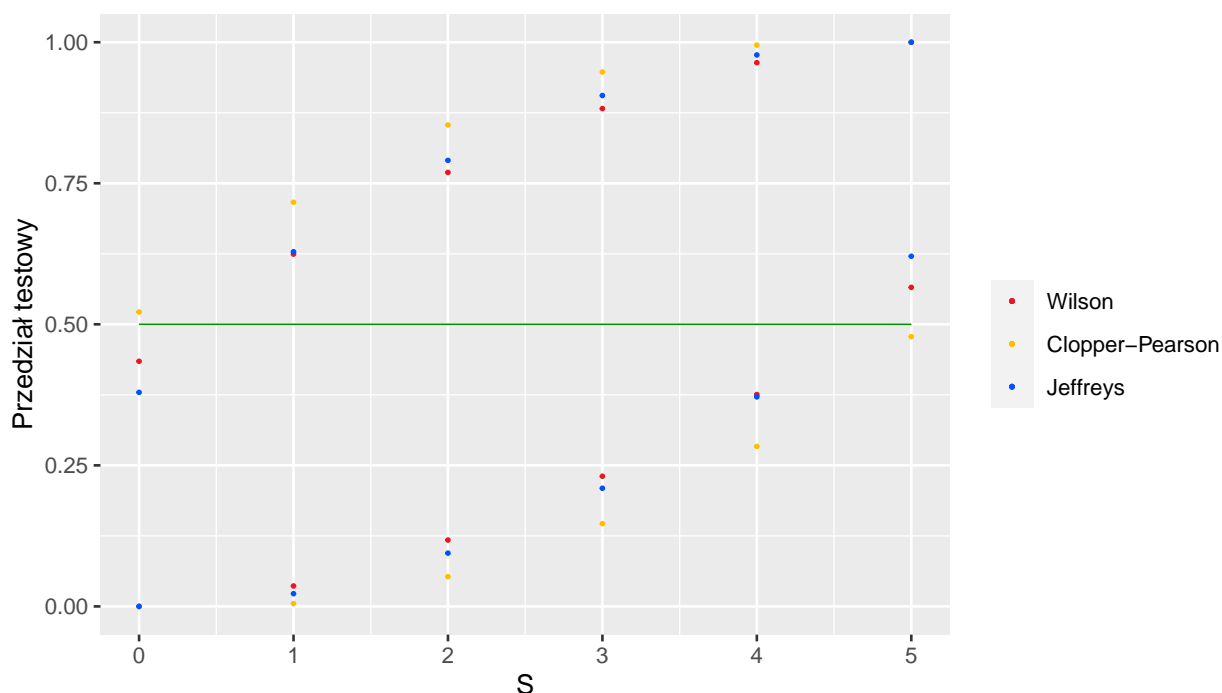
Wykres 5: Przedziały testowe w zależności od wartości S dla $n = 35$ z wartością $p_0 = 0.5$ oznaczoną zieloną linią.

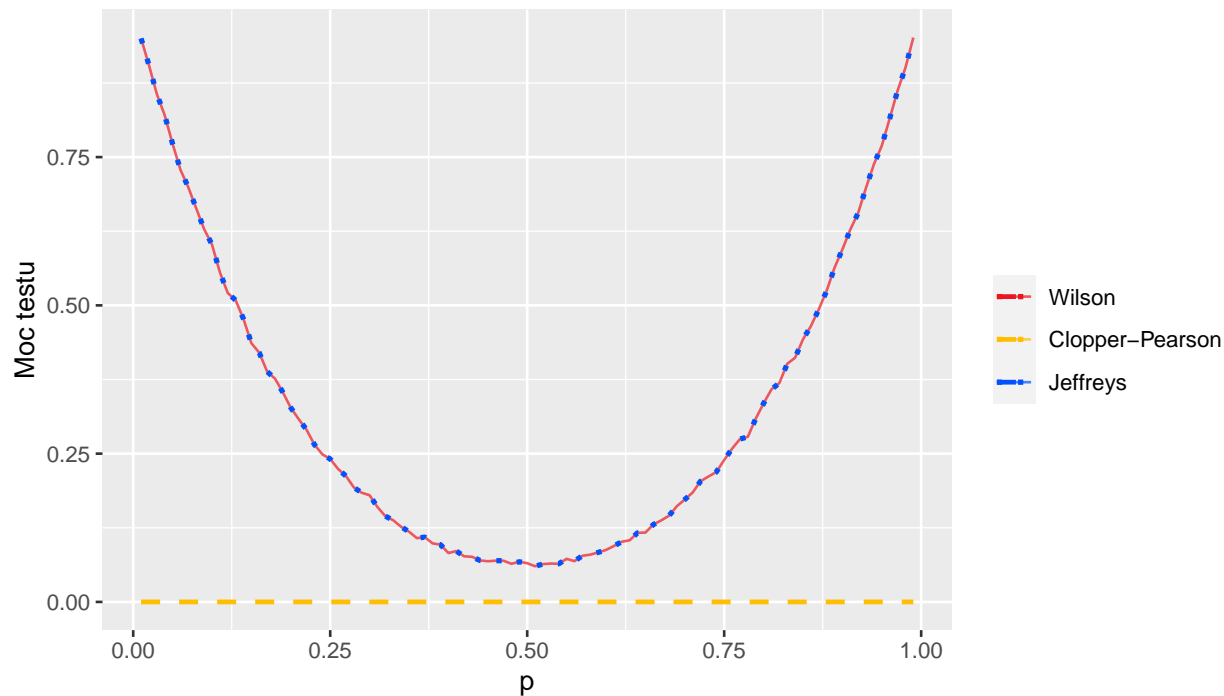
Wykres 6: Przedziały testowe w zależności od wartości S dla $n = 250$ z wartością $p_0 = 0.5$ oznaczoną zieloną linią.

Na wykresach 5 i 6 zobaczyć można jak wyglądają przedziały trzech testów w zależności od wartości S w kolejnych dwóch przypadkach, czyli $n = 35$ oraz $n = 250$. Jak się okazuje, mamy do czynienia z tą samą sytuacją. Nie występuje ani jedna wartość S , dla której któryś z przedziałów zawierałby 0.5, a któryś nie (taka sytuacja spowodowałaby różnicę w mocy). Zatem dla rozpatrywanych przez nas wartości n oraz $\alpha = 0.05$ nie da się wyłonić testu jednostajnie najmocniejszego, ponieważ wszystkie testy są równe. Nie oznacza to jednak, że jest tak dla każdego n i dowolnego poziomu istotności α . Zwiększenie wartości α spowodowałoby zwiększenie długości przedziałów, co mogłoby skutkować tym, że któryś z przedziałów “zjadłby” 0.5. Na podstawie wykresów możemy wywnioskować, że tym przedziałem byłby ten pochodzący z testu Cloppera-Pearsona, ponieważ jest on największy.

Rozpatrzmy jeszcze przypadek $n = 5$. Na wykresie 7 dostrzec można coś ciekawego. Mianowicie przedział Cloppera-Pearsona dla każdego S zawiera p_0 , czego nie można powiedzieć o dwóch pozostałych przedziałach. Takie zachowanie będzie prowadziło do sytuacji, w której niezależnie jaką wartość przyjmie S , test Cloppera-Pearsona będzie akceptował fałszywą hipotezę zerową (czyli będzie popełniał błąd II rodzaju), skutkiem czego test ten będzie miał moc równą zero dla każdego $p \in (0, 1)$, co zobaczyć możemy na wykresie 8.

Wykres 7: Przedziały testowe w zależności od wartości S dla $n = 5$ z wartością $p_0 = 0.5$ oznaczoną zieloną linią.

Wykres 8: Wykres zależności mocy testów od parametru p dla $n = 5$.

6. Podsumowanie

Rozważaliśmy trzy testy dla parametru p rozkładu dwumianowego $\mathcal{B}(n, p)$ oparte o następujące przedziały:

- przedział Wilsona,
- przedział Cloppera-Pearsona,
- przedział Jeffreysa.

Aby stwierdzić, który z tych testów jest jednostajnie najmocniejszy, przeprowadziliśmy symulację mocy dla $n \in \{7, 35, 250\}$. Jak się okazało, wszystkie testy były tak samo mocne. Nie oznacza to jednak, że dla innych wartości n jest tak samo - dla $n = 5$ przeprowadziliśmy analogiczną symulację. Okazało się, że w tym przypadku można wyłonić test najsłabszy - test Cloppera-Pearsona.